

Språkliga halvfabrikat – mellan fasta fraser och generella regler

Linnéa Bäckström, Anna Ehrlemark, Benjamin Lyngfelt, Joel Olofsson & Julia Prentice

En vanlig syn på språk är att det består av en grammatik och ett lexikon, med grammatiken som ett system av mer eller mindre generella regler. Undantag, specialfall och andra mer specifika uttrycksmönster hänförs då typiskt till lexikonet, i form av lexikaliserade uttryck och fasta fraser. Emellertid finns det gott om uttryckssätt som varken är generella regler eller fasta fraser utan snarare ett slags språkliga halvfabrikat, där vissa delar är fasta och andra variabla. Hit hör t.ex. tidsformler som MINUTTAL *i/över* TIMTAL, jämförelser som *lika X som Y*, partikelkonstruktioner som VERBA *på* och reaktiva konstruktioner som X OCH X (*Många hittar till min sida nu för tiden, eller [många och många] allt är ju relativt förstås*).

Sådana konstruktioner hör inte riktigt till vare sig grammatiken eller lexikonet, utan har drag av båda och blir därmed perifera från båda perspektiven. Följaktligen blir de lätt försummade i både språkbeskrivningar och språkundervisning, och hör till de delar av språket som verkar svårast att bemästra för den som har ett annat modersmål. De är också svåra att hantera för språkteknologiska system, vilka vanligen är uppbyggda utifrån ett ordförråd och en uppsättning grammatiska regler och saknar information om mönster däremellan.

Därför bygger vi nu en databas över svenska konstruktioner – ett konstruktikon. Det ska på sikt kunna omfatta alla typer av språkliga konstruktioner, men vi inriktar oss till stor del på just halvfabrikat och andra halvgenerella/halvspecifika uttrycksmönster. Inte minst försöker vi redogöra för konstruktioner som är svåra för den som lär sig svenska som ett främmande språk. Vidare har man börjat bygga konstruktikon även för andra språk, såsom engelska, japanska och brasiliansk portugisiska, varför vi också siktar på att utveckla tvärspråkliga tillämpningar.

I föredraget visar vi några exempel på språkliga halvfabrikat, presenterar det svenska konstruktikonet och diskuterar hur det kan vara till nytta för språkundervisning.